

Řešení problémů

Radek Líbal

**Jak u koně vznikne problémové chování a jak tomu předejít
Co děláte dobře nebo špatně vám řekne kůň svým chováním,
ale je potřeba se to naučit vidět**

**Jak musíte změnit své chování ke koni, pokud chcete vyřešit
nějaký problém**

**Správná aplikace základních principů práce s koněm vám
pomůže problémům předcházet.**

www.radeklibal.cz

www.opravdovaduvera.cz

Obsah

Jak je udělán výukový program.....	3
Co program obsahuje	3
10 základních pravidel práce s koněm	4
1. Vybudovat si u koně respekt.....	4
2. Ustupování koně od tlaku	5
3. Sebevědomí, emocionální vyrovnanost a plné soustředění se na koně	6
4. Vyžadují, aby se kůň soustředil na mě a na to, co po něm chci	7
5. Vědět, co chci udělat a kde to chci udělat	7
6. Chtít po koni jen to, co je momentálně schopen udělat	8
7. Důslednost, pokud se už rozhodnu, že od koně něco chci, tak na tom trvám 9	
8. Dobré provedení odměnit, špatné opakovat	9
9. Mít rád, ale nerozmažovat	9
10. Koně vždy něco učíte, buď být lepší, nebo horší	10
Chtání koně ve výběhu.....	11
Když nemohu odejít od koní	13
Když nemohu na koni odjet od jiných koní.....	15
Když kůň vyhazuje.....	17
Dominantní kůň.....	20
Když se kůň něčeho bojí – jak to řešit ze země	23
Když se kůň leká nebo něčeho bojí.....	25
Práce s rychlým koněm.....	27
Aby kůň při nasedání stál.....	32
Přehled videí v programu Řešení problémů.....	33

Jak je udělán výukový program

Za dobu svého ježdění, kdy jsem se snažil stále zlepšovat, jsem se zúčastnil mnoha výukových kurzů, přečetl spoustu knih o výcviku a viděl různá výuková videa. Něco se mi líbilo a některé myšlenky a metody jsem zkusil aplikovat, něco se mi zamlouvalo méně. V knihách mi chyběla ukázka toho, co má autor na mysli, ve videu zase nelze z časových důvodů říct všechny informace, které jsou důležité. Jenže když chcete složit úplný obrázek z puzzle, musíte mít všechny dílky. Stejně tak, když chcete dosáhnout dobrého výsledku při práci se svým koněm, potřebujete k tomu všechny důležité informace.

Abyste mohli ode mne získat všechny informace, které jsou důležité vědět a znát, obsahuje můj program jak psaný text, kde se dozvíte to, co potřebujete vědět, tak video, kde uvidíte, co je třeba vidět.

Co program obsahuje

Program Řešení problémů obsahuje **videa, ve kterých uvidíte, jak řeším nejrůznější problémy s koňmi, kteří je opravdu mají.** Uvidíte, jak se kůň choval, když jsem s ním začal pracovat, jak jsem postupoval, řeknu a ukážu vám na co si při řešení takových problémů dát pozor, co je důležité, jaké jsou postupné kroky při nápravě. Řeknu vám, proč se kůň tak chová a jak musíte změnit svoje chování, abyste ten konkrétní problém vyřešili a v budoucnu se ho vyvarovali.

K videím náleží i tento ebook. **Vysvětlím vám v něm, jak se ke koni chovat, abyste se vzniku nějakých větších problémů úplně vyhnuli.** Řešení všech problémů, které uvidíte ve videích je popsáno i v tomto ebooku. **Vždy je dobré přečíst si napřed ebook,** kde vysvětluji věci, které ve videu nelze ukázat, ale pro vyřešení daného problémů jsou důležité. Např. na co se soustředím, proč některé věci dělám, jaký mají smysl, jak často je dělám a zdůrazňuji zde i věci, které vidíte ve videu a které jsou pro vyřešení daného problému opravdu zásadní a důležité. Přečtete-li si nejdříve ebook, **lépe porozumíte tomu, co uvidíte ve videu a budete vědět na co zaměřit svoji pozornost.**

Chtěl bych, aby vám tento program pomohl vyřešit nějaký problém, pokud ho s koněm máte nebo abyste si alespoň udělali představu, jak při řešení problémů s koněm postupovat.

10 základních pravidel práce s koněm

1. Vybudovat si u koně respekt
2. Ustupování koně od tlaku
3. Sebevědomí, emocionální vyrovnanost a plné soustředění se na koně
4. Vyžaduji, aby se kůň se soustředil na mě a na to, co po něm chci
5. Vědět, co chci udělat a kde to chci udělat
6. Chtít po koni jen to, co je momentálně schopen udělat
7. Důslednost, pokud se už rozhodnu, že od koně něco chci, tak na tom trvám
8. Dobré provedení odměnit, špatné opakovat
9. Mít rád, ale nerozmazlovat
10. Kone vždy něco učíte, buď být lepší, nebo horší.

1. Vybudovat si u koně respekt

Chci-li koně cokoliv učit, potřebuji, aby mne respektoval, zajímal se o to, co po něm požaduji a měl snahu mé přání plnit.

Respekt u koně nejrychleji získám tím, že po něm důsledně vyžaduji provedení úplně jednoduchých věcí. Např. aby klusal v kruhové ohradě nebo na lonži, když po něm chci klus, aby cválal, když po něm chci cval a stál, když chci, aby stál. A to vše samozřejmě občas proložím aspoň krátkým zacouváním. Po koni vše napřed vyžaduji pro něj co nejjemnějším způsobem, ale pokud mé pokyny neplní, svůj tlak postupně zvyšuji.

Stejně důležité, jako důsledně trvat na svých požadavcích, je koně po dobrém provedení vždy pochválit a i když se vám práce třeba zrovna nedaří úplně podle vašich představ, zůstat úplně klidný a vnitřně

vyrovnaný a do vynucování vašich požadavků nezatahovat žádné emoce.

Základní získání respektu by mělo trvat pár minut. Někdy 2 minuty, někdy třeba 10 nebo 15 minut, ale u zkažených koní to může být i o dost déle. Tento základ je třeba dále posilovat a vylepšovat. To už nedělám tak, že bych s koněm vždy pracoval v kruhové ohradě, ale tak, že od něj každý den důsledně vyžaduji, aby dobře a přesně podle mých představ plnil jednoduché věci, které dokáže provést. Ať už je to při čištění v boxu, sedlání, mytí nebo vedení na ohlávce do výběhu.

K tomu, abych dále posiloval ochotu koně mne poslouchat, nepotřebuji žádný čas navíc. **Potřebuji ale přesně vědět, co od koně chci a důsledně to vyžadovat.**

Budování respektu a ochoty koně vás poslouchat je dlouhodobá věc a záleží jen na vás, zda se spokojíte s tím, že váš kůň umí stát přivázaný a nebude vás kopat nebo kousat, nebo zda ho naučíte, aby spolehlivě reagoval na vaše slovní pokyny nebo vám každé úterý došel do trafiky pro noviny.

2. Ustupování koně od tlaku

Ovládání koně ze země i při jízdě na něm je založené na tom, že kůň ustupuje od mého tlaku. **Jakmile od tohoto tlaku ustoupí, tlak povolím. Tím mu vlastně poděkuji, že vyhověl mému požadavku. Pokud od tlaku neustoupí nebo jde proti němu, tlak naopak výrazně zvýším, a to do té doby, než od tlaku ustoupí. Pak opět okamžitě povolím. Vždy ale musím koně napřed jemně požádat, aby provedl to, co po něm zrovna chci a dát mu možnost na mou jemnou pobídku reagovat dříve, než to po něm budu důrazně vyžadovat. Kromě toho, že je to vůči koni spravedlivé, ho tím učím dobře reagovat i na jemné pobídky.**

3. Sebevědomí, emocionální vyrovnanost a plné soustředění se na koně

Při jakékoli práci s koněm, vypouštím z hlavy všechny ostatní starosti a své osobní problémy a plně se soustředím pouze na to, co od koně momentálně požaduji a nikdy předem nepočítám s tím, že by tuto věc neprovedl správně. **Kůň totiž přesně vycítí, co si podvědomě myslíte**, proto, když budete klidní, sebevědomí a plně soustředění, bude i on klidnější a vaše pokyny bude plnit lépe. Pokud budete sami vyděšení, a přitom se budete svým hlasem snažit koně uklidnit, určitě toho nedosáhnete.

Jistě jste si všimli, že pokud se ve skupince koní jeden lekne, nebo vyděsí, jsou během okamžiku vyděšení všichni. Na stejném principu funguje i vztah člověka a koně. Kůň vždy vnímá veškeré vaše emoce. Máte-li z něčeho obavy, přenášíte je i na svého koně. Kůň je od přírody plaché a ostražitě zvíře, které k tomu, aby přežilo, potřebovalo vždy včas zaregistrovat nebezpečí, aby mohlo utéct. Vnímá-li kůň váš strach nebo obavy, přirozeně hledá, odkud by mu mohlo hrozit nějaké nebezpečí, a to ho zajímá víc, než vaše pobídky. Jste-li klidní a soustředění, naopak poskytujete koni pocit bezpečí, kůň vám více důvěřuje a ochotněji s vámi spolupracuje.

Další z emocí, které **kůň velmi dobře vnímá**, je vaše **odhodlanost nebo nerozhodnost**. Pobídky nerozhodného člověka kůň často nesplní, protože tuto jeho nerozhodnost vycítí. Nerozhodnost člověka kůň vnímá jako slabost a příležitost k získání nadřazenosti a začne zjišťovat, co se stane, nesplní-li jeho pokyny.

Všimněte si některých malých dětí, které nemají žádnou možnost koně k něčemu přimět silou a kůň přesto ochotně a dobře plní všechna jejich přání. Všechno je v jejich hlavě. Tyto děti přemýšlí pozitivně, mají rádi svého koně a jízdu na koni si maximálně užívají. V hlavě mají v daný okamžik jenom to, jak a kam chtějí s koněm dojet a vůbec je nenapadne, že by to jejich kůň neudělal.

4. Vyžaduji, aby se kůň soustředil na mě a na to, co po něm chci

Tak, jako já se při výcviku soustředím na svého koně, tak i po něm vyžaduji, aby se kůň po celou dobu plně soustředil na mne a na to, co po něm chci. A to je věnovat pozornost mým požadavkům a ne věcem, které se dějí okolo něj. Těžko může dobře plnit moje pokyny, když se stará například o to, co dělají vedle koně ve výběhu nebo kde stojí nějaká nová překážka.

Kdykoli kůň nevěnuje pozornost mně, ale věcem okolo něho, snažím se jeho pozornost získat zpět. Ne trestáním, ale dobrým splněním jednoduchých věcí, které dobře umí. Např. otočením hlavy na druhou stranu, než se kůň chce dívat nebo dobrým provedením jednoduchých přechodů, např. krok – klus – krok, zacouváním a podobně.

Pokud okamžitě reagujete na to, že kůň začíná ztrácet pozornost, máte s jejím získáním zpět relativně málo práce, pokud si toho však nevšímate, může se kůň rozptýlit natolik, že na vás úplně zapomene a vaše pobídky naprosto ignoruje.

5. Vědět, co chci udělat a kde to chci udělat

Při práci s koněm vždycky musím přesně vědět, co chci v příštích chvílích udělat, např. chci koně zastavit u konkrétního sloupku kruhovky, nechat 10 vteřin stát a pak ho naklusat. Nebo aby přede mnou zacouval s tím, že mám v hlavě konkrétní představu s jak rychlým a ochotným couváním se spokojím. Samozřejmě vždy s ohledem na to, čeho je kůň schopen.

Jestliže mám tuto jasnou a konkrétní představu snadněji poznám, jak dobře kůň můj záměr provedl, než kdybych si pouze řekl že, někde tamhle koně zkusím zastavit. Když přesně vím, co a kde chci s koněm udělat, vždy pak jasně vidím, jak dobře se mi můj záměr povedl provést. Vidím-li, že kůň zastaví nebo změní směr v

kruhovce například o pět nebo deset metrů dále, než jsem chtěl, lépe si to uvědomím a postupným tréninkem se mohu dopracovat k dokonalému provedení.

Ale pokud nemám jasnou představu, nemám pro sebe žádnou kontrolu, jak přesně kůň reaguje na moje pobídky.

Při přesné představě, co chci provést, zároveň začne pracovat i moje podvědomí a já automaticky opravuji koně, jestliže nereaguje přesně na moje pobídky.

Dodržováním této zásady se kůň velice rychle naučí při vašem jemném vedení dělat přesně to, co vy chcete.

6. Chtít po koni jen to, co je momentálně schopen udělat

Po koni, ať už je na jakémkoli stupni výcviku, **mohu vždy** důsledně **požadovat jenom věci, kterým rozumí a které je schopen provést.**

Mám-li například mladého koně, se kterým teprve začínám pracovat v kruhovce, mohu po něm nejdříve chtít třeba jen klus kolem kruhovky a snažím se, aby tento klus byl v pravidelném tempu. Ale nemohu od koně očekávat, že bude přesně reagovat na každou moji pobídku ať už na zrychlení, zpomalení nebo změnu směru. To se kůň musí teprve časem naučit. Ale i když se kůň na moje pobídky teprve učí reagovat, vždy chci, aby můj pokyn nakonec splnil.

Jestliže požadujete po koni věci, které není schopen provést, je kůň vašimi požadavky stresován. Navíc tím, že po něm chcete něco, co nakonec stejně neudělá, ho učíte neplnit vaše požadavky, ztrácíte jeho důvěru a respekt a komplikujete si jeho další výcvik.

7. *Důslednost, pokud se už rozhodnu, že od koně něco chci, tak na tom trvám*

Když se mi stane, že kůň nějaký cvik nechce provést nebo ho neprovádí přiměřeně dobře, vždy musím napřed **přemýšlet o tom, jestli není chyba na mojí straně**, zda po koni opravdu požaduji to, co je schopen splnit. Je velký rozdíl v tom, jestli kůň mým pobídkám rozumí, ale ignoruje je, nebo jim naopak nerozumí.

V úvahu musím vzít také to, zda koni v dobrém provedení nebrání nějaké zdravotní obtíže. **Když jsem si jistý, že kůň může mé požadavky splnit, na jejich provedení důsledně trvám.**

8. *Dobré provedení odměnit, špatné opakovat*

Protože chci, aby se můj kůň při výcviku rychle zlepšoval, je opravdu důležité mu srozumitelně vysvětlit, zda věc, kterou jsem po něm požadoval, provedl dobře nebo špatně. Hlavně při učení nových věcí **za dobré provedení koně vždy pochválím a odměním úplně krátkou přestávkou v práci. Při špatném provedení svůj požadavek naopak okamžitě opakuji** do té doby, než jsem s jeho provedením spokojen. Kůň se tak učí, že je pro něj lepší mé požadavky hned a co nejlépe splnit.

9. *Mít rád, ale nerozmazlovat*

Kůň vždy podvědomě ví, co si myslím, a když ho mám rád, pozná to a cítí se se mnou dobře. Ovšem to, že mám koně rád, neznamená, že ho budu rozmazlovat. Rozmazlováním vždycky v koni budu cítit jeho nadřazenosti a toho, že si ke mně může leccos dovolit.

Každý kůň své prohřešky stupňuje a zkouší kam, až může zajít. Pokud vše podchytím na začátku, může mi k jeho opravení stačit pouhé slovo, **když prohřešky koně přehlížím, je později jejich náprava mnohem komplikovanější** a pro mne i pro koně nepříjemnější.

V mládí jsem na vlastní kůži pocítil, jak to může bolet, proto i když koně opravdu mám rád, vždycky trvám na tom, aby mě respektoval a poslouchal.

10. Koně vždy něco učíte, buď být lepší, nebo horší

Koně něco učím vždy když jsem s ním v kontaktu. Kůň vždy reaguje na to, co udělám, ale i na to, co neudělám. Ať už ho vedu z výběhu, čistím v boxu, sedlám nebo na něm jezdím, vždy ho učím. Učím ho **bud' dobře plnit mé požadavky, nebo** mé požadavky plnit neochotně a napůl, anebo to, **že mě bude ignorovat.**

Být lepší učím koně tak, že ho za dobré provedení pochválím, horší opravím nebo opakuji, dokud není dle momentálních schopností koně a mých představ. Vždy je lepší za výcvikovou hodinu naučit koně dvě věci dělat dobře než v něm budovat pocit, že jich může dělat deset špatně.

Nikdy si nedělám přesné plány, co musím při výcvikové hodině všechno stihnout, ale vždy mám čas opravit koně, pokud dělá něco špatně. Pokud trvám na tom, aby kůň věci, které umí, dělal dobře, učím ho být lepší. Toleruji-li prohřešky koně, vlastně mu tím říkám, že takové chování je v pořádku a koně tak učím být horší.

Pokud budete vždy dodržovat těchto 10 základních pravidel, nestane se vám, že by u vašeho koně vzniklo problematické chování, které pak budete muset řešit. Pokud se setkáte s koněm, který nějaký problém má, těchto 10 základních pravidel pro vás bude zároveň návod, jak se ke koni chovat a jak při tréninku postupovat.

Nezapomeňte ale, že vždy ať už s koněm chcete vyřešit nějaký problém, nebo ho „jenom“ naučit něco nového, **vždy musíte** při tréninku **na 100% vnímat koně a jeho chování.** Tato **pravidla platí pro práci s každým koněm.**

Co ale **musíte přizpůsobit** povaze a charakteru každého koně je **důraz s jakým mu dáváte pobídky nebo důraz s jakým prosazujete svoje požadavky**. Pokud chci například, aby přede mnou kůň couval, chci vždy to samé. S jiným důrazem to ale prosazuji u ochotného, citlivého nebo bázlivého koně a s jiným důrazem u koně líného nebo dominantního. **Dost problematického chování koní vznikne tak, že člověk dostatečně nepřizpůsobí své chování povaze koně.**

Když budete u citlivého nebo bázlivého koně příliš důrazní, budete ho svým chováním děsit a on od vás bude chtít utéct, pokud ho povedete, nebo bude chtít s vámi utéct, pokud na něm pojedete.

Když budete naopak u dominantního koně málo důrazní, tak nejspíš neudělá to, co jste od něj chtěli, budete u něho ztrácet respekt a on se proti vám bude čím dál víc prosazovat.

To, zda jste ke koni moc, nebo málo důrazní vám nejlépe a spolehlivě řekne kůň reakcí na vaše pobídky.

Když jsou reakce koně prudké, kůň je příliš rychlý nebo vyděšený, tak jsou vaše pobídky pro tohoto koně příliš silné, prudké nebo rychlé, i kdyby vám připadaly jakkoli jemné.

Když kůň naopak reaguje pomalu, neochotně nebo dokonce vůbec, jsou vaše pobídky pro tohoto koně příliš slabé. Chcete-li se při práci s koněm zlepšovat, bez toho, že byste v každý okamžik vnímali svého koně to nepůjde. Nevnímat dostatečně svého koně je stejné, jako kdybyste se chtěli ve škole něco naučit a když tam přijdete, tak byste si zavázali oči a zacpali uši.

Chytání koně ve výběhu

Pokud se kůň nechce nechat chytit ve výběhu, může to být nejčastěji ze dvou důvodů. **Bud' se kůň tímhle způsobem baví**, v podstatě trénuje on vás, a čeká, jak si s tímhle jeho chováním poradíte, **nebo se při práci s vámi necítí dobře**. To, že se s vámi kůň necítí dobře může být tím, že u něj nemáte dostatečný respekt, kůň vás vnímá jako slabého a necítí se s vámi bezpečně.

Může to být ale například také tím, že práce nebo trénink, který s ním děláte je pro něj dlouhodobě stereotypní a jednotvárný.

Když se kůň nechce nechat chytit ve výběhu, ve většině případů to vypadá tak, že jakmile se ke koni přiblížíte na nějakou vzdálenost, někdy větší, u některého koně menší, kůň od vás odejde nebo uteče, vy jdete za ním a jak se přiblížíte na nějakou vzdálenost, kůň zase uteče. Je důležité si uvědomit, že kůň v těchto chvílích v podstatě trénuje vás, protože vás vodí za sebou po výběhu. Kam jde kůň, tam za ním jdete vy. A to je první věc, kterou musíte hned změnit. **Ve chvíli, kdy přede mnou kůň ve výběhu odchází využiji toho, že jde kůň ode mne a polohou svého těla vůči koni ho vmanévruji do rohu výběhu.** Když kůň stojí v rohu výběhu začnu se k němu opravdu hodně pomalu přibližovat a přitom ho neustále sleduji. Jakmile kůň otočí hlavu ode mne, nebo dokonce udělá krok ode mě, okamžitě se zastavím a udělám malý krůček zpět a nějakou dobu zůstanu stát na místě a jen hlídám, aby z rohu neodešel.

Ve chvíli, kdy už koně vmanévruji do rohu, tak jsem na tom výrazně lépe i když k němu zatím nemůžu přijít.

Polohou svého těla vůči koni si totiž kontroluji, aby kůň nemohl z rohu odejít. Je to podobné, jako práce na volno v kruhovce. Vždy jakmile má kůň snahu z rohu odejít, mu polohou svého těla vůči němu zavřu cestu. **Když kůň jde nebo se pohybuje pomalu i já se pohybuji pomalu. Pokud je kůň ale přitom rychlý, musím reagovat okamžitě a být stejně rychlý jako kůň.**

V tuto chvíli jsem na tom už výrazně lépe. Sice nemohu ke koni ještě přijít a připnout mu vodítko, ale ani ho nenechám z rohu odejít a nechodím za ním po celém výběhu. Úplně **pomalou se zkusím ke koni přiblížit. Jdu co nejvíc uvolněně a koně stále sleduji.** Jakmile kůň začne otáčet hlavu ode mne, musím se hned zastavit a udělat malý krůček zpět. Kůň mi totiž pohybem hlavy ode mne říká: „Jestli se přiblížíš ještě blíž, tak odejdu.“ Když jdu ke koni hodně pomalu většinou stihnu včas zastavit a trochu couvnout, když mi naznačí, že už jsem moc blízko.

Když půjdete rychle, většinou uděláte jeden krok navíc a kůň už před vámi uteče. Vždy, jakmile mi kůň pohybem hlavy naznačí, že už nemám chodit blíž nebo uteče, o krůček couvnu chvíli počkám a pak se zkusím znovu pomalu přiblížit ke koni. Takhle postupně přijdu až ke koni.

Jakmile se přiblížím až ke koni, **je důležité mu hned nenandávat ohlávku nebo připínat vodítko**. Jen stojím vedle koně a chvíli, asi 2 až 3 minuty, ho jen hladím po krku nebo po pleci. Když takhle koně chytáte poprvé, může se stát, a většinou se také stane, že od vás kůň zase uteče. V tom případě k němu znovu postupně přijdete stejným způsobem.

Nenechte se zlákat k tomu koni co nejdříve připnout vodítko. Kůň pak cítí, že ho chcete „chytit“ a tím víc před vámi utíká. Když nejdříve nějakou dobu jen stojíte vedle něj, vnímá to tak, že k němu jen chcete přijít.

Když se kůň nechce nechat chytit ve výběhu je potřeba zkontrolovat, zda u něj máte dostatečný respekt, zda se vás nebojí a zamyslet se, jestli trénink nebo práce, kterou s ním děláte není stále stejná a pro koně stereotypní.

Když nemohu odejít od koní

Když koně nemohu odvést od ostatních koní je to téměř vždy způsobeno tím, že kůň se s ostatními koňmi cítí bezpečněji, než se mnou a že u něj nemám téměř žádný respekt.

Abych koně dokázal odvést, musím s ním nejprve začít pracovat tam, kde mne dostatečně vnímá, tj. u ostatních koní. **S koněm začnu pracovat v těsné blízkosti ostatních koní a nejprve si získám jeho pozornost.**

Dělám to tak, že na povoleném vodítku chci, aby kůň chodil za mnou, respektoval můj osobní prostor a udržoval ode mne asi metrový rozestup. V rychlém sledu za sebou po něm neustále něco chci. Rozejít se dopředu, zastavit, znovu se rozejít, couvnout, rozejít se,

zatočit doprava nebo doleva. Přitom **od koně chci, aby vše dělal na povoleném vodítku a neustále koukal na mne.** Pokud se nerozejde dopředu, když se rozejde já, opravím ho zatažením, ne škubnutím za vodítko. Když nezastaví, jakmile zastavím já, opravím ho zacouváním, Když nechce couvat, plácnu ho koncem vodítka přes plece. Když se kůň nedívá na mne, nebo nechce zatočit, pomůžu si zase zatažením za vodítko.

Co je zde důležité.

Kůň by měl vše dělat na povoleném vodítku. Je to proto, že je nucen víc dávat pozor na mne a na to, co má dělat.

Nepomáhejte koni taháním za vodítko ani při rozejití, ani zatočení, ani ho nijak neupozorňujte hlasem. Jen ho vždy opravte zatažením za vodítko, pokud se za vámi nerozejde, nezatočí za vámi nebo se nedívá na vás. **Čím méně budete koni pomáhat, tím více na vás bude dávat pozor.**

Kůň se vždy dívá na to, co mu v té chvíli připadá nejdůležitější. Pokud se dívá na vás, připadáte mu v tu chvíli nejdůležitější vy. Když se dívá na koně okolo, jsou pro něj v tu chvíli důležitější ostatní koně než vy. Tím, že koni vodítkem otočíte vždy hlavu na sebe, když se dívá jinam mu řeknete „Já jsem pro tebe teď nejdůležitější“.

Další důležitá věc je, že **požadavky, které na koně mám**, to je, aby se rozešel, zastavil, couvnul, zatočil atd. **musí jít stále v rychlém sledu za sebou.** Mnohem rychleji tak získáte a udržíte pozornost koně.

Jakmile si v blízkosti ostatních koní získám pozornost začnu se pomalu vzdalovat od koní, a přitom stále s koněm stejným způsobem pracuji na udržení pozornosti. Někdy se stane, že jakmile se od koní vzdálíte, u některého koně víc, jinému stačí méně, začne kůň zmatkovat a chce se vrátit zpět ke koním. V tu chvíli musíte po koni neustále chtít stejné věci jako dosud a vaše požadavky musí jít opravdu rychle po sobě. Jakmile se kůň zklidní a začne vám opět věnovat pozornost, můžete se začít od koní opět vzdalovat.

Když máte koně, který nechce odejít od koní, měli byste ho způsobem, který jsem popsal od koní odvést a co nejvíc s ním pracovat o samotě, bez doprovodu nebo blízkosti jiných koní. **Když se budete problému vyhýbat a trénovat jen v blízkosti ostatních koní, problém se bude stále prohlubovat** a kůň bude čím dál víc vystresovaný, když nebude mít ostatní koně nablízku.

Když nemohu na koni odjet od jiných koní

Když s koněm nemohu odjet od ostatních koní, mohu nejprve sesednout a koně odvést ze země. V tom případě postupuji stejně jak jsem popsal v předchozí kapitole. **Koně bych měl ale odvést od koní a zpět několikrát, aby si kůň tu situaci trochu zažil.** Pak mohu nasednout a zkusit od koní odjet ze sedla.

V případě, že kůň nechce odejít, začnu s ním opět nejdříve pracovat v těsné blízkosti ostatních koní. Nejprve chci, aby kůň v blízkosti ostatních koní dobře reagoval na úplně jednoduché pobídky. Od koně chci nejdříve chodit na hodně malém kroužku, střídavě doprava a doleva.

Někdy se ale může stát, že kůň mne natolik nevnímá, ignoruje, co po něm chci, nebo je z toho, že by měl od koní odejít natolik vyděšený, že s ním z počátku nejsem schopen udělat ani ten malý kroužek. Takového koně uvidíte ve videu. V tu chvíli od koně chci, otočit se doprava a jak to udělá, hned vzápětí ho otočím zpět doleva.

Když kůň nechce udělat to, co od něj chcete, je potřeba nejdříve koně přesvědčit, aby dělal ty nejjednodušší věci, které od něj chci. Ty věci od koně chci stále dokola. Chci, aby se otočil doprava a jakmile se jednou nebo několikrát na místě otočí doprava, okamžitě bez jakékoli prodlevy chci, aby se začal točit doleva a tak stále dokola. Tím koně v tu chvíli v podstatě učím reagovat na moje pobídky.

Jak uvidíte ve videu někdy je potřeba být i dost důrazný, abych koně vůbec přiměl k tak jednoduché věci jako je otočit se na místě. Otočení dělám proto, že i když kůň nechce udělat vůbec nic, co od něj chci, je

jednodušší ho přimět k otočení do strany než k rozejítí na kroužek. A pokud kůň vůbec nechce udělat to, do od něj chci, musím začít s tím, že začnu dělat to, co u koně dokážu prosadit. Při tom, **jak tyhle věci dělám stále dokola**, bez toho, že bych koni dal jakoukoli pauzu, **kůň postupně začíná víc vnímat mne a to, co po něm chci a přestává myslet na to, že se u ostatních koní cítí bezpečněji, a že od nich nechce odejít.**

Ve videu uvidíte, že se mým požadavkům kůň bránil vzpínáním, ale může to být i vyhazování nebo něco jiného. Pokud něco takového očekávám je důležité koni držet hlavu otočenou hodně výrazně do strany, jak to uvidíte ve videu. Dělán to proto, že výrazným otočením hlavy do strany koni dost zkomplikuji jak vzpínání, tak i vyhazování. Některý kůň s tím pak úplně přestane. Ale i pokud s tím kůň nepřestane, vzpínat se nebo vyhazovat s hlavou výrazně otočenou do strany je pro koně o dost obtížnější a mám větší šanci udržet se v sedle.

Jakmile cítím, že už je pro mne snadnější točit koně na místě doprava a doleva, zkusím se znovu rozejít na malý kroužek. Jakmile se mi podaří se s koněm rozejít na kroužek, chodím s ním na malém kroužku opět střídavě na obě strany. Chodím bez jakékoli prodlevy nebo pauzy na malých kroužcích na obě strany do té doby, než kůň začne lépe vnímat moje vedení, uvolní se a já už k prosazení těchto jednoduchých požadavků nepotřebuji příliš úsilí.

V tu chvíli s koněm zkusím odejít od koní. Pokud by kůň od koní jít nechtěl, znovu bych pokračoval v chůzi na kroužcích.

Když kůň respektuje moje pobídky a od koní se rozejde, jdu směrem od koní. Neustále při tom vnímám každé sebemenší zaváhání koně a v tu chvíli mohu opět přejít k chůzi na malém kroužku, a jak se kůň zklidní a uvolní, znovu pokračuji v chůzi od koní. S tím, jak opakovaně dokážu prosadit to, co od koně chci, jsou jeho projevy odporu čím dál slabší.

Za chvíli už nemusím dělat malé kroužky, ale stačí mi, když při chůzi rovně koni třeba jen ohnu hlavu do strany tak, jak to uvidíte ve videu. **Jakmile se mi s koněm podaří poprvé odejít od koní mám to**

nejtěžší za sebou, ale rozhodně tím vše nekončí. Musím s koněm přijít zpět, opět se přitom hodně soustředím na chování koně a jakmile cítím, že kůň přestává vnímat mé vedení opět okamžitě přejdu k otočení hlavy nebo chůzi na kroužcích.

Když se vracím zpět ke koním, mohu dělat třeba to, že jdu střídavě směrem ke koním a 20 metrů zase od koní.

Kůň si tak postupně zvyká na to, že od koní odchází. **Je důležité vždy reagovat hned bez váhání na to, když kůň přestává vnímat mé vedení.** Jakmile v tuhle chvíli třeba i jen pár vteřin čekám, zda se vše nezlepší samo, je za těch pár vteřin, kdy se vzdám vedení koně už mnohem těžší získat jeho pozornost na mne zpátky.

S koněm, kterého vidíte na videu jsem pracoval 2 dny a vždy asi $\frac{3}{4}$ hodiny dopoledne a $\frac{3}{4}$ hodiny odpoledne jsem procvičoval hlavně chůzi od koní, ke koním, a to v jejich blízkosti i dál od nich. Během těchto dvou dnů a čtyř tréninků se kůň tohoto problému zbavil do té míry, že jeho majitelka Hanka s ním dokázala od koní bez obtíží odjet.

Vždy, když později cítíte, že kůň s odejitím od koní váhá, je potřeba to znovu několikrát zopakovat. **Každý problém je nejlepší a nejsnazší řešit vždy, hned na začátku, když je ještě malý.** Jakmile s tím otálíte, nebo se řešení vyhýbáte, problém se vždy zvětšuje a v budoucnu je náprava čím dál těžší a nepříjemnější.

Když kůň vyhazuje

Kůň může vyhazovat, když na něm jedete z několika důvodů. I když to není nejčastější důvod, vždy byste se měli **nejprve** zamyslet a **zkontrolovat, zda kůň nemá nějaké zdravotní potíže**, nebolí ho hřbet **a dobře mu padne sedlo.**

Nejčastější důvody, proč kůň vyhazuje jsou, že **je líný a vyhazuje proto, že to, co po něm chcete mu připadá moc namáhavé a on se chce takhle vás i vašich požadavků zbavit.** Takového koně uvidíte i ve videu.

Že kůň vyhazuje proto, že je líný poznáte podle toho, že začne vyhazovat ve chvíli, kdy od něj chcete zrychlení pohybu. Nejčastěji je to při naklusání nebo nacválání.

Nejsnazší je vyhazování odstranit, když správně reagujete hned, jak to kůň udělá poprvé. Ve chvíli, kdy koně pobídnete do rychlejšího chodu, do klusu nebo do cvalu a on začne vyhazovat, nesmíte koně přestat pobízet a zastavit, ale naopak po každém vyhození co nejdříve opakovat pobídku a jakmile kůň přestane vyhazovat a nakluše nebo nacválá, podle toho, co jste chtěli, přestanete pobízet a necháte koně klusat nebo cválat. Víím, že to není vždycky snadné, ale když tohle dokážete, vyhazování koně rychle odstraníte. **Jestliže ale při tom, když kůň začne vyhazovat, pobízet přestanete a zastavíte, tak koně vyhazovat v podstatě učíte.** Kůň totiž pozná a naučí se, že právě vyhazováním se zbaví toho, co se mu nechce dělat.

Jakmile kůň začne třeba při nacválání vyhazovat a podaří se vám ho do cvalu dostat a udržet v něm, je dobré s ním obcválat pár kruhů, 2 až 4, záleží podle kondice koně, přejít do kroku, nechat koně chvíli odpočinout a pak vše ještě několikrát zopakovat. Obvykle s každým dalším pokusem kůň vyhazuje čím dál méně, i když s vyhazováním už při druhém nebo třetím pokusu úplně přestane, je dobré nacválání ještě několikrát zopakovat.

Dělám to proto, že **kůň se učí to, co dělá.**

Pokud kůň začne při nacválání vyhazovat a vy se na něm udržíte, dostanete ho do cvalu, ale pak už nacválání neopakujete, kůň se učí, že sice musel nacválat, ale mohl vyhazováním zkoušet, jestli opravdu musí.

Odstranění vyhazování pak trvá mnohem déle, než když nacválání ještě několikrát zopakujete i když už při něm kůň nevyhazuje.

Další důvod, proč kůň může vyhazovat je ten, že nedůvěřuje dostatečně jezdcí a ve chvíli, kdy na koni jedete někam, kam se mu nechce, nebo kam se bojí, nespolehá se na vaše vedení, ale chce se

rozhodovat podle sebe. A protože mu v jeho rozhodování v tu chvíli „překážíte“, chce se vás zbavit vyhazováním.

Když se tohle stane je důležité se na koni udržet a dojet na něm tam, kam jste chtěli. Nemusí to být třeba hned, ale nesmíte koni dát žádnou pauzu, dokud to neudělá. Je to podobné jako když kůň nechce odjet od koní. Neustále opakuje jednoduché věci, které na koni momentálně dokážete prosadit a pomalu se přibližujete k místu, kam kůň nechtěl jít.

V případě, že kůň vyhazuje proto, že nedůvěřuje jezdcí je potřeba způsob tréninku nebo práce s ním změnit. Kůň vám nedůvěřuje, když vás vnímá jako slabé. A jako slabé vás vnímá, když si nedokážete prosadit to, co jste od koně chtěli.

Soustřed'te se na to, aby kůň nakonec vždy udělal to, co jste od něj chtěli. To není buzerování. To je důslednost.

Když od koně chci třeba malý kroužek v klusu, který bude opravdu kulatý, vím, že to kůň může dokázat a on nevnímá dobře moje vedení a kroužek udělá šišatý, kroužek na tom místě zopakují třeba několikrát dokud ho kůň neudělá podle mých představ. Tím koně postupně naučíte dělat věci, které od něj chcete hned dobře, důvěřovat vám a respektovat vaše vedení. Stejně postupují třeba při naklusání, zastavení, zkrátka při všem, co od koně chci.

Důležité ale je chtít od koně vždy jen to, čeho je momentálně schopen. Takhle koně v průběhu výcviku naučíte dělat věci hned dobře, respektovat vaše vedení a důvěřovat vám. A kůň, který respektuje vaše vedení a důvěřuje vám téměř nikdy nezkouší ani vyhazovat.

Třetí důvod, proč kůň může vyhazovat je ten, že se tím baví. Takový kůň většinou vyhazuje bez zřejmého důvodu a většinou to dělá ve chvíli, kdy se dostatečně nesoustředíte a má velkou šanci vás shodit. Tak jako vy se bavíte tím, že na koni jezdíte, on se baví tím, že vás zkouší shodit.

Takoví koně obvykle i umí vyhazovat nejlíp a je těžké se na nich v tu chvíli udržet. Jediný způsob, jak to koně odnaučit je se na něm při

vyhazování udržet, po každém vyhození ho plácnout třeba bičíkem dokud kůň nepřestane vyhazovat. A to je někdy opravu hodně těžké.

Odstranit vyhazování je někdy obtížné. Musíte se totiž dokázat udržet na koni, který vyhazuje a nesmíte se bát znovu dostat do situace, kdy vyhazuje. Pokud tohle nedokážete, a nemyslím, že to je nějaká ostuda, dejte koně do výcviku někomu, kdo bude mít odvahu a chuť to zkusit. **Čím déle nebudete vyhazování řešit, a to ať už kůň vyhazuje z jakéhokoli důvodu, tím líp se to kůň naučí a tím těžší a delší bude ho to odnaučit.**

Dominantní kůň

Dominantní kůň je ten, který **se nad vámi** (a většinou i ostatními koňmi) **neustále snaží získat převahu a dokáže při tom být i dost důrazný**. Takový kůň se vás snaží svým chováním zastrašit a pokud nereagujete správně, **může vás snadno kopnout nebo kousnout**.

U takového koně **je potřeba být extrémně důsledný, neustále věnovat pozornost koni a dobře vnímat, co vám svým chováním říká**.

Rád bych zde vypíchl věci, které jsou důležité, ale **u dominantního koně je důležité úplně všechno**.

Vždy začnu s tím, abych koně přiměl přede mnou alespoň pár kroků couvnout. Bez toho s ním nemohu na vodítku nebo lonži nijak pracovat. Couvat přede mnou myslím to, že jdu zepředu proti koni a kůň začne couvat dřív, než dojdou k jeho hlavě. Samozřejmě jdu vždy tak rychle, aby to kůň momentálně vůbec mohl dokázat. Jak to dělám uvidíte ve videu.

Jakmile jsem schopný koně přimět k couvání, začnu s ním pracovat na tom, aby **respektoval můj osobní prostor**, chodil na prověšeném vodítku za mnou **a věnoval mi pozornost**.

Komunikace mezi koňmi je hlavně o vzájemné poloze těla a o tom, kdo komu uhne. Proto byste si měli vždy dát velký pozor na to, abyste před koněm necouvali.

Když například chcete, aby kůň respektoval váš osobní prostor, on přijde příliš blízko k vám, vy ho neopravíte zacouváním, ale naopak, třeba i bez nějakého úmyslu nebo bezmyšlenkovitě před ním uděláte krok dozadu, tak kůň to vnímá tak, že se mu podřizujete. V tu chvíli v podstatě trénuje on vás, protože vám svým chováním říká „uhni“ a když vy couvnete, tak to zase vnímá tak, že se mu podřizujete.

Pokud podobné věci uděláte během tréninku opakovaně, může se stát i to, že chování koně se bude spíše zhoršovat, než zlepšovat i kdybyste většinu věcí dělali správně.

Dominantního koně od sebe nechám vždy udržovat větší rozestup. Je to proto, že mám víc času reagovat, když jde kůň proti mně. Vždy, když dominantní kůň udělá pohyb proti vám, ať už je to krok proti vám, naznačí hlavou, že by vás kousnul, nebo se otočí zadkem a naznačí vám, že by vás mohl kopnout, **je potřeba reagovat co nejdřív.** Vždy počítejte s tím, že odpor koně nebo dokonce agrese vůči vám, bude o to větší, čím těžší věc od koně chcete. Těžší ve smyslu, jak to vnímá on. Pro některého koně, který není zvyklý couvat, to může být couvání, pro líného koně třeba rychlejší pohyb dopředu.

Na každý náznak agrese byste měli okamžitě odpovědět koni tak, že ho přimějete před vámi ustoupit. Záleží v jaké pozici vůči vám zrovna je.

Jestliže je k vám v tu chvíli kůň bokem, přimějte ho vodítkem nebo bičem ustoupit do vás do strany, když je k vám čelem, tak ho zacouvejte. Víím, že je to těžké, protože to je okamžitá reakce, ale i když se kůň proti vám postaví na zadní, nebo naznačí kousnutí, neměli byste v tu chvíli uhnout dozadu.

Kůň pak totiž vidí, že našel způsob, jak na vás a jeho chování může být postupně horší a horší.

Když s koněm pracuji na volno v kruhovce, soustředím se zpočátku na to, aby kůň šel nebo běžel tím směrem, který od něj chci a neměnil směr, kdy se rozhodne on, ale jen když mu to řeknu já. Právě při změně směru se vám bude hodit, že kůň už alespoň trochu respektuje váš osobní prostor a nezkouší jít tolik proti.

Ve videu uvidíte, jak změnu směru při lonžování na volno dělám. Podívejte se hlavně na to, že když jdu obloukem proti koni a on okamžitě nereaguje změnou směru, tak, že se otáčí hlavou ode mne, tedy ven, svoji pobídku hned zesílím pohybem bičem ve směru, kterým má kůň jít.

Reagovat včas je důležité proto, že když jen chvilku zaváháte, je už rozeběhnutý kůň příliš blízko, stále kluše nebo cválá proti vám, vy už nemáte čas reagovat a koně otočit a on se může naučit spíš jít proti vám než vás respektovat.

Když pokaždé reagujete včas a okamžitě zesílením svojí pobídky, když na ni kůň nereaguje, máte víc času koně třeba k otočení přimět. Pokud reagujete třeba až 2 vteřiny potom, co jste koni řekli třeba „změň směr“, kůň to vnímá tak, že mohl 2 vteřiny jít proti vám a přimět ho pak k otočení je výrazně těžší.

Když koně snadno dostanu do pohybu směrem, který od něj chci a kůň sám nezkouší směr změnit, soustředím se na to, aby kůň nezmenšoval kruh a chodil po obvodu kruhovky.

Kruh zvětšuji tak, že se ze středu, kde chodím na malém kroužku, přiblížím blíž k obvodu a ke koni a pohybem vodítka nebo biče směrem k místu, kde má kůň podbřišník, tedy těsně za přední nohy, ho přiměřu k pohybu ven na větší kruh.

Vždy počítejte s tím, a buďte připraveni na to, že **dominantní kůň vyzkouší vše, co ho napadne, aby se proti vám prosadil a neustále bude hledat vaše „slabé místo“**.

Kůň se proti vám může postavit na zadní, může vás zkusit kousnout, kopnout zadníma nebo vyhnat z kruhovky.

Další věc je ta, že i když děláte vše správně, kůň se proti vám bude zkoušet opakovaně prosadit. Samozřejmě, že nejvíc můžete dokázat během prvních několika tréninků, ale aby se dominantní kůň úplně smířil se svým podřízeným postavením, může trvat měsíce. Ani snad nemusím zdůrazňovat, že pokud máte při práci s takovým koněm strach nebo obavy, kůň to hned vycítí a pozná. Pak nemáte téměř žádnou šanci uspět a u koně si získat respekt.

Naopak je pak práce s koněm pro vás víc nebezpečná, protože kůň se proti vám, když cítí váš strach, prosazuje o to víc.

Při práci s dominantním koněm je potřeba reagovat na chování koně správně, včas a bez přemýšlení. Vždy zvažte, zda jste schopni práci s takovým koněm zvládnout.

Když se kůň něčeho bojí – jak to řešit ze země

Ve chvíli, kdy se kůň něčeho bojí, ať už to je cokoli, tak první věc, kterou musíte udělat je odpoutat jeho pozornost od věci, které se bojí na sebe.

Dělám to tak, že od koně chci úplně jednoduché věci. Rozejdi se za mnou na povoleném vodítku, zastav, když zastavím, couvni přede mnou, zatoč za mou doprava, když jdu doprava, zatoč doleva, když jdu doleva a tohle bez prodlevy různě střídám stále dokola. Přitom chci, aby kůň vše dělal na povoleném vodítku, když se rozejdu a kůň se za mnou nerozejde, opravím ho důrazným zatažením vodítka, ale ne škubnutím. Jakmile se kůň rozejde, vodítko zase povolím. Když za mnou kůň nezatočí zase ho opravím zatažením za vodítko. Když přede mnou necouve, opravím ho plácnutím konce vodítka přes plece.

Abyste získali pozornost koně ve chvíli, kdy se něčeho bojí, musí jít vaše požadavky opravdu rychle za sebou a kůň nesmí mít žádný čas zajímat se a dívat se na to, čeho se bojí.

To, že nenechávám koně, aby se díval přímo na to, čeho se bojí neznamena, že nechci, aby to viděl. To on ve svém zorném poli vidí stejně, ale **kůň se vždy dívá na to, co v ten okamžik považuje za**

nejdůležitější. Tím, že mu otáčím hlavu na sebe mu říkám „já jsem pro tebe nejdůležitější“. Když koně nechám dívat se na to, čeho se bojí, neříkám mu tím „prohlídni si to a přestaň se bát“, ale říkám mu tím v podstatě „tohle je pro tebe teď nejdůležitější, rozhodni se sám, co uděláš“.

Někdy se pak kůň může rozhodnout, že věc, které se bojí pro něj asi není nebezpečná, někdy se může rozhodnout, že v tu chvíli je pro něj lepší se vám vytrhnout a utéct.

V okamžiku, kdy koně necháte se dívat na to, čeho se bojí, se úplně vzdáváte jeho vedení. Ve chvíli, kdy se kůň opravdu něčeho bojí může být získání jeho pozornosti docela těžké a může to i nějakou dobu trvat. Ale pokud od koně budete chtít, aby vám věnoval pozornost v každém okamžiku, kdy jste s ním, budete to mít v momentě, kdy se kůň začne něčeho bát, mnohem snazší – kůň už totiž bude mít víc zafixované, že vy jste pro něj důležití, bude vás vnímat jako silnější a když uvidí, že se vy nebojíte, bude více v klidu i on.

Jakmile si získám pozornost koně, začnu se pomalu přibližovat k tomu, čeho se bojí ale přitom s ním neustále pracuji, abych si udržel jeho pozornost. **Přibližuji se vždy jen tak rychle, abych při tom byl stále schopen udržet pozornost koně na sebe. Jakmile koně plně zaměstnáte** jednoduchými požadavky, které jdou bez prodlevy rychle za sebou, **nemá čas myslet na to, že ho se bojí a uklidní se. Zároveň ale vnímá, že se mu stále neděje nic špatného a postupně se přestane bát.** Čas, jak dlouho to bude trvat, ale záleží jak dobře s koněm na získání a udržení pozornosti pracujete a na koni, jak dlouho mu trvá, než se přesvědčí, že věc, které se bojí pro něj není nebezpečná.

Cvičení na získání pozornosti a respektu je první věc, kterou s koněm trénuji. Speciálně se tomu věnuji jen první dny, pak už vše procvičuji hlavně při každodenní práci, kterou s koněm dělám. Když ho vedu z výběhu, když s ním jdu na jízdárnu nebo do kruhovky, při každodenním ošetřování. **To, aby mi kůň věnoval pozornost zkrátka chci v každém okamžiku, kdy jsem s ním.**

Ve chvíli, kdy se pak kůň něčeho bojí, spoléhá mnohem víc na mne a mé vedení než na sebe.

Když se kůň leká nebo něčeho bojí

Když se kůň na nějakém místě leká nebo něčeho bojí, tak první a vlastně i jediná věc, kterou **potřebuji** je **ukázat koni a nechat ho, aby se sám přesvědčil, že se té věci bát nemusí**. Takže jak to udělat.

Když se kůň něčeho lekne, třeba na vyjížďce, uskočí a vyrazí pryč, tak ho co nejdříve zastavím, třeba i pomalu zacouvnu zpět na místo, kde se kůň leknul a tam, pokud to jde, a většinou to jde, ho nechám třeba půl minuty stát na povolených otěžích.

Tímhle koně časem postupně naučím, že když se něčeho lekne, třeba sebou škubne, ale ani nevyskakuje ani nikam neběží, ale zůstane stát na místě.

Když se stane, že se kůň lekne, vyskočí a už se k tomu, čeho se bojí nechce přiblížit, tak koně také nejprve co nejdříve zastavím. Pak se chůzí na malých kroužcích pomalu přibližuji k tomu, čeho se kůň bojí.

Vždy, když jdu blíž k místu, kde se kůň bojí, otočím mu hlavu dovnitř kruhu, a přitom ho vnitřní holení a vnitřní otěží vytlačuji ven z kruhu, směrem k tomu, čeho se kůň bojí.

Hlavu dovnitř kruhu koni otáčím proto, že mu tím jednak říkám, že to, čeho se bojí pro něj není důležité, že důležité pro něj je to, co od něj chci já. Nemá to nic společného s tím, aby kůň to, čeho se bojí neviděl, protože to on ve svém zorném poli vidí stejně.

Druhý důvod je ten, že vytlačovat koně holení a otěží po pleci ven z kruhu je nejsnazší způsob, jak ho dostat někam, kam nechce jít. I když tím samozřejmě nechci říct, že je to vždy snadné. Jen, že je to snazší než to udělat nějakým jiným způsobem.

Co vám tyhle situace usnadní je to, když kůň umí dobře reagovat na tlak udidla i pobídku holení a umí od holeně ustupovat do strany. Čím

snazší je ovládání koně ve chvílích, kdy je v klidu a dokážete s ním i snadno ustoupit na holeň do strany, tím snáz, i když ne snadno, pak koně zvládnete ve chvíli, kdy v klidu není.

Když se chůzí na kroužku dokážete postupně přiblížit až k tomu, čeho se kůň bál, chodím pak na tom kroužku tak dlouho, dokud tam kůň nejde v klidu, uvolněně a nemá žádnou snahu jít od toho místa pryč.

Právě to, že kůň kolem toho, čeho se před chvílí bál chodí v klidu znamená, že už z té věci nebo toho místa strach nemá. Když pak kolem té věci budete ještě chvíli chodit, **kůň si lépe zapamatuje, že pro něj ta věc není nebezpečná.**

Někdy se stává, že se přiblížíte k tomu, čeho se kůň bál, pak na chvíli odejdete a když se chcete znovu přiblížit, kůň se tam opět bojí jít. Tady nezbyvá než vše znovu zopakovat. Někdy se takhle kůň může chovat i delší dobu. Ale jakmile se už jednou s koněm přiblížíte k místu nebo věci, které se bál, pokaždé když tam pak nechce jít znovu je snazší tam koně dostat a jde to rychleji.

Hodně **důležité** zde **je vaše duševní rozpoložení**. Musíte zůstat v úplném klidu a jen včas reagovat na chování koně. **Jakmile máte třeba obavy**, že byste z koně mohli spadnout, když se znovu lekne nebo z jeho chování, **kůň váš strach vždy vycítí. Předpokládá pak že se bojíte té samé věci jako on a o to víc se k ní bojí přiblížit.** Pokud to jde, zůstaňte vždy klidní a odhodlaní.

To, co hodně lidí láká a dost jich to i dělá je ve chvíli, kdy se kůň něčeho bojí od té věci odejít a problému se vyhnout. To vám možná zdánlivě pomůže v ten okamžik, ale hlavně u bázlivých koní, se dlouhodobě jejich chování zhoršuje a nakonec se může stát, že se kůň leká každou chvíli téměř všeho. Je to proto, že **když se kůň nepřiblíží k tomu, čeho se bojí, nemůže ani poznat, že to pro něj není nebezpečné.** V budoucnu pak samozřejmě ani nezmění své chování. **Když koně necháte odejít od toho, čeho se bojí, naopak ho učíte, aby ve chvíli, kdy má z něčeho strach dělal to, co chce on a o vaše vedení se příliš nestaral.**

A je ještě jeden důvod proč byste, když se kůň něčeho lekne, neměli nikdy odjet pryč a řešení se vyhnout. **Někteří koně pak mohou „lekání“ začít zneužívat proti vám**, a mohou se pak „lekat“ vždy, když někam nechtějí jít nebo nechtějí něco dělat.

Často je docela obtížné rozeznat, zda se kůň opravu něčeho bojí, nebo se proti vám jen takovým chováním zkouší prosadit. Ale ono ani **není úplně důležité vědět, zda se kůň doopravdy lekal nebo vás jen zkouší. Reagovat musíte vždy stejně.** To znamená **postupně dojít k místu, kde se kůň leknul a když tam začne chodit v klidu, tak teprve jet dál.** Takhle totiž odstraníte jak skutečné lekání, tak situace, kdy kůň lekání jen předstírá.

Změnit chování koně, který se všeho leká jde někdy rychle, ale často je to práce na dlouhé měsíce. Vždy byste ale měli vidět, že se kůň postupně zlepšuje a více vám důvěřuje. A důvěra koně k vám je asi největší přínos, který vám tahle, ne vždy zábavná práce přinese.

Práce s rychlým koněm

Některý kůň je líný, jiný temperamentní.

Pokud kůň ale neustále zrychluje a vy ho musíte stále brzdit, jeho reakce jsou prudké a pohyb neuvolněný a nepravidelný, není to už jenom temperamentem. **Kůň je příliš rychlý proto, že chce něčemu utéct.** Utéct chce většinou tomu, čeho se bojí nebo čemu nerozumí. To, **čemu takový kůň nerozumí, čeho se bojí je většinou vaše chování nebo vaše pobídky.**

Když je kůň příliš rychlý při lonžování, měli byste sami být víc uvolnění, a hlavně všechny pobídky dávat mnohem pomaleji a také je zmenšit.

Jestliže používáte bič, zkuste to s takovým koněm bez něj. Pokud kůň reaguje prudce a přechody nejsou plynulé, ale také prudké a zbrklé, vždy to znamená, že vaše pobídky jsou pro koně příliš silné a bojí se

jich. Když s takovým koněm pracujete ze země, stačí vše, co kolem koně děláte každý svůj pohyb, kterým ho pobízíte, hodně zpomalit.

To platí i když chcete koně třeba pochválit. Tohle je vše, co musíte udělat, aby se rychlý kůň při práci ze země zklidnil.

Pokud je kůň příliš rychlý, když na něm jedete, je příčina většinou podobná. Kůň vám nerozumí, vaše pobídky jsou pro něj příliš prudké nebo silné a on je příliš rychlý proto, že chce téhle situaci utéct.

S takovým koněm začnu vždy pracovat nejdříve v kroku na malých kroužcích na obě strany. Dělam to proto, že na malém kroužku nemá kůň tolik chuť ani snahu jít příliš rychle dopředu nebo stále zrychlovat. Já ho pak nemusím tolik zpomalovat otěžemi.

Rychlého koně nenaučíte chodit, klusat nebo cválat pomalu, když ho budete stále jen brzdit otěžemi.

Kůň musí zpomalit sám, jednak proto, že se přestane bát vašich pobídek a jednak proto, že sám pozná, že tím, že je rychlý ničemu neuteče a přestane mu to dávat smysl. A právě tohle pozná nejdříve na malém kroužku. Poznává to proto, že malých kroužků během tréninku dělá opravdu hodně a tím, že dělá stále stejnou věc stále dokola se kůň postupně uklidní, pochopí, co se děje a přestane mu dávat smysl utíkat.

Jsou k tomu ale potřeba ještě dvě důležité věci.

První je ta, že **na koni, i když je rychlý a prudký, musíte sedět co nejvíc uvolněně a pasivně, každou pobídku holení hodně zjemnit**. Pobídky holení byste měli dávat asi tak silně a intenzívně, jako když ovládáte dotykový telefon.

Pro většinu lidí je ale mnohem těžší to, jak je potřeba hodně zpomalit každý pohyb rukou, a tedy práci s otěží. Vždy, když takového koně zpomalujete, ohýbáte mu hlavu do strany, zastavujete, nebo i povolujete otěže, zkrátka **každá pobídka otěží, kterou koni dáte by měla být hodně pomalá**.

Je to proto, že **pomalé pobídky jsou pro koně mnohem čitelnější** právě proto, že vše se děje pomalu a **kůň má víc času uvědomit si co po něm chcete a jak by měl na vaši pobídku reagovat.**

Když dáváte pobídku otěží rychle, tak se stává, že tlak udidla je příliš velký, ještě dřív, než si kůň vůbec uvědomí, jak má na pobídku reagovat. A ve chvíli, kdy je pak tlak udidla už příliš silný, kůň přestává přemýšlet co dělat a může zmatkovat, utíkat, nebo jít proti tlaku buď tak, že zvedá hlavu, že utíká dopředu nebo oboje dohromady. Proto, **když s koněm začnu pracovat na malých kroužcích nejprve ho učím, že když ustoupí od tlaku udidla, tlak zmizí.**

Dělám to tak, že tahem vnitřní otěže, který pomalu zvyšuji, otáčím koni hlavu dovnitř kruhu. A **jak kůň** hlavu otočí a alespoň trochu **přestane jít proti tlaku, otěž zase pomalu povolím.**

Vždy začnu tak, že koni ohnu hlavu jen trochu a s dalšími opakováními ohnutí pomalu zvětšuji. Vždy záleží i na tom, jak má kůň uvolněný krk. **Někdy je zpočátku potřeba víc síly, ale vždy když kůň začne chápat co má dělat, začne i otáčet hlavu už na minimální tah otěže.**

Když s koněm tohle opakuje dokola, kůň se většinou brzo i fyzicky uvolní. A **fyzický a psychický stav je u koně vždy přímo spojený. Když je kůň uvolněný fyzicky, je vždy v tu chvíli v pohodě i psychicky.**

Takže malé kroužky mi pomůžou v tom, že na nich kůň nemá chuť příliš zrychlovat, že na nich ohýbám koni hlavu dovnitř kruhu a tím koně lépe učím reagovat na tah otěže a zároveň koně fyzicky uvolňuji. Hlavně ze začátku, když je kůň rychlý i v kroku, vlastně nic jiného než malé kroužky ani nedělám. Vždy udělám pár malých kroužků na jednu stranu, pak na druhou, a tak stále dokola, dokud se kůň neuklidní a nezpomalí.

Jakmile kůň zpomalí a uvolní se v kroku, začnu s ním klusat. V klusu s koněm pracuji zase na kroužcích, úplně stejným způsobem jako v kroku. Zase začnu nejdříve na malých kroužcích a s otáčením hlavy

dovnitř kruhu. Co nejvíc **se snažím jezdit na volné otěži a více koně zpomalovat velikostí kruhu, který dělám**. Vždy, když koně pomalým přitažením otěží zpomalím, otěže začnu pomalu povolovat. Když kůň začne zrychlovat, zase ho zpomalím. A tak stále dokola.

Když je kůň příliš rychlý, klušu s ním vždy delší dobu bez přerušení. Může to být 10, 20, nebo klidně i 30 minut v kuse bez přerušení. Tím, jak se kůň postupně trochu unaví a dělá stále to samé dokola, začne i víc přemýšlet o tom, že nemusí tak spěchat a začne se uvolňovat.

Když jedu na rychlém koni, tak to, na co neustále myslím je plynulost. Když je kůň vyděšený, dělá vše nepravidelně, prudce a trhaně. A to, že kůň začne dělat vše plynuleji zároveň znamená, že se i uklidňuje.

To, že neustále myslím na to, aby kůň dělal vše plynule mi pomáhá v tom, že i já dělám na koni vše pomalu a plynule a jsem tak pro koně srozumitelnější.

Když začínám cválat, cválám opět na kruhu. Vždy začnu na menším kruhu a když kůň není příliš rychlý, kruh pomalu zvětšuji. Když začnu cválat na malém kruhu nestane se mi, že by kůň vyrazil příliš rychle dopředu a já nezačínám cválání tím, že se s koněm přetahuji, aby zpomalil.

Jakmile kůň drží přiměřené tempo na menším kruhu, bez toho, že bych ho musel stále zpomalovat, mohu začít kruh pomalu zvětšovat, kdyby kůň začal příliš zrychlovat, kruh zase zmenším.

Když je kůň příliš rychlý nemůžu sice jet na úplně volné otěži, ale vždy když koně pomalým přitažením otěže zpomaluji, přitahuji otěž opravdu pomalu a jakmile kůň zpomalí, začnu jí zase pomalu povolovat.

Jakmile jedete stále na napnuté otěži, kůň si na stálý tlak udidla v hubě zvykne a pak potřebujete stále víc síly abyste ho vůbec zpomalili. Právě **povolením otěže vždy, když kůň zpomalí, ho učíte, co od něj přitažením otěže chcete**.

Další důležitá věc je, aby kůň necválal s hlavou příliš vysoko. To platí samozřejmě i pro krok a klus. **Když chci koně zpomalit, téměř vždy ho přitom potřebuji i uklidnit.**

A **abych mohl koně uklidnit, potřebuji snížit krk a hlavu** na úroveň nebo i pod úroveň kohoutku koně.

Dělám to tak, že na kruhu začnu pomaličku přitahovat vnitřní otěž, koni ohnu hlavu trochu dovnitř kruhu, a pak jemným pobízením vnitřní holení vybídnu koně ke snížení krku a hlavy. Jakmile kůň hlavu alespoň o pár centimetrů sníží, otěže začnu zase pomalu povolovat. Neřeším to, že si kůň v tu chvíli hlavu zase zvedne. Nechám ho asi 3 vteřiny na volné otěži a pak vše opakuji a od koně už chci, aby hlavu snížil o kousíček víc. A takhle stále dokola.

Jakmile kůň dobře reaguje na pobídku ke snížení hlavy, udržím mu hlavu a krk v nižší pozici, ze začátku třeba 3 – 4 vteřiny a zase povolím. S postupujícím výcvikem pak dobu, kdy jde kůň s hlavou a krkem sníženým pomalu prodlužuji. Se snižováním hlavy samozřejmě začínám nejdříve v kroku, kdy je to pro mne i pro koně nejsnazší. Když to zvládnou v kroku, začnu s tím v klusu a pak ve cvalu.

Další důležitá věc je, že **když je kůň příliš rychlý, jezdím v kroku, klusu i ve cvalu pouze na kroužcích. Jak se kůň postupně uklidňuje a zpomaluje, kruhy zvětšuji a když kůň příliš nezrychluje na velkém kruhu, začnu jezdit i na rovných liniích.** Rovné linie dělám zpočátku kratší a s tím, jak se kůň postupně zlepšuje je zase prodlužuji.

Rychlí a citliví koně jsou opravdu hodně vnímaví na vaše dušení a psychické rozpoložení. Při práci s takovým koněm musíte být vždy uvolnění, vyrovnaní a v úplném klidu. To vám pomůže přenést takový stav i na vašeho koně.

Když v sobě budete mít třeba i potlačovaný strach, vztek nebo naštvání, že se kůň nechová dobře, bude se tenhle stav zase přednášet na vašeho koně a kůň z vás bude víc vyděšený, bude se s vámi víc prát a bude víc utíkat.

Práce s rychlým koněm je hodně náročná na vaši sebekontrolu.

Ale když se vám tohle podaří zvládnout, pomůže vám to nejen při práci s koněm.

Aby kůň při nasedání stál

Od koně v každé situaci očekávám, že bude dělat to, o co ho požádám. Při nasedání od koně chci, jen to, aby stál na místě do té doby, než ho pobídnu k rozejtí. Pokud to kůň nedělá, musím ho to naučit.

Když se kůň při nasedání rozchází, není to pro mne příjemné, někdy ani bezpečné a nasedání to komplikuje. Kůň to dělá buď proto, že je zvyklý si v některých chvílích dělat co chce, nebo to může být i proto, že je z ježdění vystresovaný a chce mu utéct.

Když mám pocit, že kůň jenom neví, že by měl stát na místě a během nasedání se rozejde, jen opět sesednu, koně zacouvu pár kroků zpět a nasedání bez prodlevy opakuji. Tohle dělám stále dokola do té doby, než kůň zůstane při nasedání i po něm stát na volné otěži a čeká na moji pobídku. U naprosté většiny koní vám to zabere jen pár minut, ale může se stát, že to někdy může být i delší doba, nebo tento postup musíte opakovat pár dní po sobě.

Pokud mám pocit, že se kůň rozchází spíše proto, že je vystresovaný mu při nasedání vždy otáčím jednou otěží hlavu do strany a držím ji tam během celého nasedání. V okamžiku, kdy se kůň rozejde už v nasedání nepokračuji, nechám ho s otočenou hlavou chodit na kroužku, zůstanu stát třeba v jednom třmenu, počkám až kůň zastaví, sesednu a nasedání v klidu opakuji.

Dělám to proto, že tím, že zůstanu stát třeba v jednom třmenu v okamžiku, kdy se kůň rozejde, tedy se mu něco přestane líbit, ho nechám poznat, že mu ta situace nijak neubližuje a jakmile se uklidní a zastaví, v klidu sesednu a nasedání znovu opakuji. Opakování nasedání je v takovém případě opět jediný způsob, jak koni ukázat,

že nasedáním mu nijak neublížíte. V takovém případě může být odstranění problému delší.

Ale problém vždy odstraníte jen tak, že nasedání zase opakujete do té doby, než kůň zůstane stát a čeká na vaši pobídku.

Přeji vám, abyste měli spolehlivé a spolupracující koně a každé chování, které se vám u koně nelíbí řešili včas. Tímto vzniku větších problémů úplně předejdete a nebudete je muset nikdy řešit.

Přehled videí v programu Řešení problémů

1. Chytání koně ve výběhu	7:24
2. Kůň, který při nacválání vyhazuje	10:46
3. Dominantní kůň	22:48
4. Když nemohu odjet od koní	17:04
5. Když se kůň leká	19:39
6. Když nechce kůň odejít od ostatních koní	8:35
7. Když se kůň bojí prasete (nebo čehokoli jiného)	11:04
8. Práce s rychlým koněm	21:03
9. Aby kůň při nasedání stál	5:15
10. Dvě věci, které vyřeší 90% problémů	18:44

www.opravdovaduvera.cz